ԱԼԱՖԱՆԿԱ–27–ՀՈՒԼԻԱՆ–1867

ՕՆ ՊԵՏԻՆՃԻ ՍԵՆԷ-ՆՈՒՄԵՐՈ–683–2 ԱՐՇԱՄԱՊԱ–15–ՀՈՒԼԻԱՆ–1867

١٢٨٣–ՀԻՎԱԼ–٢٢–ԱԼԱԹՈՐԳԱ

ՄԷՇՄԱՐԻՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՏԻՊ

Իշ պու Ա՛ԼԷՆԴԱՍԸ Հայատիս։ Հեր հարիւրեակ ճանաչման երիտասարդ կիներէն մասնաւոր տարբ։

Սէնէսի լեզուն օրական . . . 140 գրուշ.
Ամբ այլոց քեզալիք . . . 70 „
Իշ այլոց քեզալիք . . . 40 „
Վէ պիր նուսխա . . . 5 „

Ցաշտարար լիւնն պէտէր նուսխաս փոխարինէ նիզամը ժողովուրդներուն խնդրելի ազնուականը խառնելիկն պէտքան օրէնքը։

Իրանալիրն պէտէր սրբարը պիր տէֆալիք 3 դրչ։
Իքի տէֆա իշիւն պէտէր տէֆարնա . . 2 „
Իւչ տէֆա իշիւն պէտէր տէֆարնա . . 1½ „
Իւչ տէֆասան զիատէ օրան, վէ զայէթ ուզուն ի լանամի իշիւն այրընա բարարլար օրէնքը։
Տաշտարարան կէլէն մէքթուպ վէ իրանալիրն բօռնա մէսարիֆլէրի։ կէշտուրէնդիրին իւզրինէ օրտուզու պու ժամանակ պէտքան օրէնքը։

ԱՍՏԱՆԴԱՐԻ ԲՕԼԻԹԻԳԻՅԷ, ՊԵԼԷՏԻՅԷ, ՎԷ ԻԼՄԻՅԷ

ՄԷՋ ՄԷՎԱՏԷ ԴԱՓԻԱՅԷ ՍԱՅՍԻՐԻՅԷ ՄԻՐԻԹԱԼԻԳ ՎԱԶԷԹԱ

ՊՕՐՍԱ 1867	Շաբաթ 6
Լօնտրա 5 ոյ վառէ	109 1/4
Մարտիրա „ „ „	
Փարիզ „ „ „	
Դարօյի „ „ „	
Ճէնովա „ „ „	

ԹԻՒԼԻԳԻՐԱՖ ԽԱՊԻՐԼԻՐԻ	
Լօնտրա · 16 փէտ · գէնսօլիտէ	31 1/8—31 3/8
Բարիս · 19 փէտրվար գէնսօլիտէ	31—31 85
Լօնտրա 20 փէտրվար գէնսօլիտէ	31 1/2—31 3/4
Փարիս 21 „ „	31 85—31 65
Լօնտրա 25 „ „	31 1/2—31 3/4
Բարիս 25 փէտ ·	31 50—31 40
Փարիս · 25 փէտ · Գէնսօլիտէ	31 20—31 15

ՍԻՆՍԵՒԻՆԷԹ	Բացուր էր Շաբաթ. 6	Սալը 7	Չարշամպա 8	Բէնշէմպէ 9	Ճումա 10		Ճումարթ 11
Մէնֆէսի կիրա Դէր	104 20	104 20	104 20	104	104	104	104
Տէյուռնամէրա ուսմիյէ թանֆիրամը 400 սանէտա Նէֆիրլը եալնա 110 սանէտա վէրայի Օսմանլիին պէհէրի Փայիզ պանմը։	32 10	33 26	33 22	33 18	33 19		33 17

ԱՍԻԱՆԵՆ 15 ՀՈՒԼԻԱՆ

ՀԱՐԳՏԱՆ ՀԱՐԳ ՄԻ ՍԻԼԻՍ

Շարգ մէսէլէսինին մէվճուտիյէթինի չէնա մահանէն պէրու ինքեար խանէնէր, պու կիւնքի կիւն էյիանէ իսկեաթ օրմուշ օրմաը արզար քի։ պէյրլ պիր մէսէլէ սահիհէն մէյսանա վար արբ։ վէ քի Ինկիլիզ գրալիշաը պուռնու նուէթգուռնա պէյան իւ տէր։ քէզալիք Ֆրանսա իմբէրատոր տախի քէնարի նուէթգուռնա։ Ռուսիա, Աւսթրիա, Իթալիա, վէ Պրուսիա տէվլէթլէրի տախի քէզալիք քէնարի բէսամի թահրիրատլարընա պուռնու պէյան խարրէր։ Նիհայէթ Ամերիկա ճիւմլու տախի պու մատտէ իւզերինէ սիւքիւթ ի տէմէմէքտէ տիր։ Էլհասրլ պու Շարգ մէսէլէսի տէմէք։ Շարգտա Իսլամ ի լէ Խրիսթիյանլըն պիր հիւանդիւ իմիթիզաձը օրուպ, Իւրոպա վէ Ամերիգա նըն իւչ տէօրթ ենիւզ միլեան ահալիսի տէվլէթլէրի իլէ պէրաբարէ պու հիւնիւ նէթիճէյէ մուռնեմաղը օրտուգլարը։ խալիսանէ թէվասսիւթ իմանիքլէրի։ վէ վիւքէլլը տէվլէթ տախի կիճէ կիւնիւզ խաղ իւ բահէթի թէրը խիւպ պուռնուն իւզերինէ պիր թէտպիր ահիշիւնմէքտէ օրտուգլարը վէ եադբնտա բէսմէն վէ ալենէն տախի իլան օրտնաճաղը ճիւմլէնին մէսմուռ վէ մարիւմիւ օլան վուգուտաթը սահիհէտէն օրուպ արթըգ պուռնուն սէթը իւ քէթմի մուհալ գատալինտէն տիր։

Տէվլէթը Ամերիկէնին Խրիսթիյան ֆագաթ տատրգ վէ խալիս թէպատասնան օրտուզուտուզ էճիլտէն, պու հալատէն մէսրուբ օրաճագ եէրտա Խրիստա ալիմ քի, ազիմ թէէսսիֆ վէ քէտէր խաէրիզ։ Վէ պու թէէսսիֆ վէ քէտէրտա չօգլարը տա պիզիմ իլէ պէրաբարէ տիր զանն խաէրիզ։ Իւչ տէօրթ սէնէտէն պէրու հեր նէվ մաղտուրիյէթ վէ մէթրուքիյէթի տատխի կէօզիւմիւզ ալարագ, միւլքիւմիւզէն հալի պէօյիւք պէօյիւք ըստահաթա էշէտտը իհթիամ քէտպ իթմիշ օրտուգուզնու, վէ քէնարի քէնարիմիզի ալատամանէն վագթը կէշմիշ օրտուգուզնու։ Եէնէ պու վարագատա տէֆա տէֆա պէյան իթմալիքէտ միւրատմըզ պաշգա պիր շէյ տէյիլ խարիլար։ պու կիւնքի կիւն Իւրոպա հիւքիւմդարանէրին նուէթգարընտա, վէ մուամէլաթը ըէմամիյէրինտէ։ Իւրոպա ահալիսինին լիսան վէ զաղէթալէրինտէ կէօրանիյիւմիզին վէ իշլէթալիսիմիզին կէօրիւպ իշլէթմէմէք։ միւ-

բատրմըզ պու իսի քի։ Իւրոպա։ ըստահաթը միւլքիկէմիզէ շահիտ օրտուն վէ տէյիլ ամիր։ Հէր նէ հալ իսէ եա պու հագգանկէտի սէտասը իշլէթիլէմէսի։ եա վուգուաթ էօյլէ կէթիրմէսի։ հէր նէ օրտու իսէ օրտու։ օրմուշ ամ չարէ օրմայըզ։ պիզլէր եինէ էզ ճանը իւ տիլ շունու թէմէնինի խաէրիզ քի։ պիզլէր վէ էվլատարըմըզ վէ թօրունարըմըզ տախի մուէպպէտէն։ Իւրոպա հիւքիւմդարանէրին նուէթգուռնա պիր տախի Շարգ Խրիսթիյանլարը հագգընտա պու մագուլէ մուապահասարլար կէօրէմէսինէր։ Վէ քի պատաղին Իւրոպա քէնարի իշի իլէ մէշգուլ օլտուն վէ պիզատ քէնարի իշիմիզէ։

Շահատէթը ումումիյէ իլէ մարիւմ օլտուղու վէճն իլէ, պու կիւնքի կիւն վիւքէլայը տէվլէթ, ըստահաթը սահիհէտի միւլքիյէ իլէ մէշգուլ օլուպ, եագբնտա կէրէք Խալամ վէ կէրէք Խրիսթիյան թէպատէրին տատէթը հալ վէ իթմինանը պուլէրի հագգընտա ըստամ կէլէն թէտատիրի մագուլէ պիթթէկէք քիւր ճուտատ խէրէք։

Շիւպհէսիզ քի, ատէյը հաղրէթը Շահանատ։ վիւքէյայը հաղրէնին ճիհանքէսէնտա օլան ֆէթանէթ վէ պատրէթը ֆայիգէսի միւլքիւ միւզէ պիր պապը ճէտտի տատատէթ վէ մամուրէյէթ քիւշատ խաէճէք տիր։ Պիր չօգ էճնէպի զաղէթալէրի միսիլլու տէվլէթին էվլիյը ումուրունտա պիր թագըմ ըստահաթ թարիգ. լէրի տախի իր ցէ իթմէյէ արթըգ մէճպուրիյէթ կէօրմէյիպ, եալնըզ պիր մատատ իւզերինէ սիւքիւթ խէմէյիզ։ պու մատատ պաշգալարընտա հէր նէ գատար պօշ պիր շէյ կէօրիւնմէտէ, պիզճէ ըստահաթը լաղլմէնին էն էհէմմի վէ էն էքպէրի, պու տուր։ վէ պու մատատ տէտէյիմիզ Օսմանը զաղէթալէրինին ահվալի տիր։ Պու խուսուս պաղը խլգահաթա միւհիմճ տրը։ Խրիսթիյանլար միլլիանլար իլէ Իւրոբա զաղէթալէրի օգուսյուպ, Իւրոբա գապլինէթլէրինին էսարը-նա, Իւրոբա տէվլէթլէրինին բօլիթիգա էֆքեար վէ թատավվուրլարը-նա, Իւրոբա ահալիլէրինին մէյլ իւ բաղղէթինէ վագըֆ օլարագ, հէր լիսանտան օլան գրբգ էլլի զաղէթա իլէ պունու հէմմէ դէհէպլէրինէ էէվ մէկ նէշր իւ իլան իլէ տիբլէրի հալատ։ Օսմանը զաղէթալէրի պունդարընն հիչ պիրինի Խալամ ահալիսինէ պէյան իթմէյիպ, վէ ճիւմլէսի իւզերինէ քեամիլէն սիւքիւթ խիպ, ինէյին պիրի իւչ այագը վէ իքի պաշը պիր տանա տօզուրմուշ, եախոտ գաբրընը պիրի իւչիւ էրքէք վէ իքիսի գըզ պէշ էվլատ ալուեեայա կէթիրմիշ, եախոտ ֆիրան եան քէսիճի չէյլէ պիր տէքք իլէ տատամ սոյմուշ, պուն-լարը եատարլար։

Վէ էէմին իլէ թատատիգ խաէրիմ քի, պու կիւնքի կիւն պիր Խրիսթիյան, ահվալը բօլիթիգայը ճիհան հագգընտա հէր նէ պիլիրսէ, պիր Խալամ պունուն եիւզտէ պիրինի տախի պիլմէզ։ Վէ պիլմէտիյի էճիլտէն օնա կէօրէտէ հարէքէթ խաէր։ Պու կիւնքի կիւն պիրթիւն Իւրոբա Խրիսթիյանլարն ահվալի իլէ մէշգուլ օլուպ, պունլարն հագգընտա տահա ըստահաթ մաթլուպ իթտիյի հալատէ, պիզճէ էօյլէ գայիմմագամը վէ միւտիրլէր պուլունուրլար քի, ըստանանտա չան չալմայրն։ Վէ Խալամ էօնիւնտէ թիւթիւն իշմէյին վէ եէմէք եէմէյին տէյի էմնամէլէր նէշր խիպ, պէյ-նէլ Խալամ վէ Խրիսթիյան պիր թագըմ գիյլ իւ գալէ սէպէպլէթ վէրէ-պիլիյօր։ Վէ տահա պէօյլէ նէլէր նէ-լէր։

Տէվլէթը Ամերիկէ պիր մաթպուատ նիզամը եարբպ, զաղէթալէրէ կէրէ-յի կիպի սէրբէսթիյէթ վէրտի, պու սէրբէսթիյէթտէն Օսմանը զաղէ-թալէրի ասլա խալիֆատ իթմէք իւ-թէմէմիլէր։ Վէ զաղէթա իճատ օր-տուզու կիւն պիր Օսմանը զաղէթա-սը նէ հիյէթատ խէ պու կիւն տախի այնը օ հիյէթատ տիր։ Վէ տահա ա-ճայիպի շունատա տրը քի։ Օսմանը զաղէթալարը, տէվլէթին քէնարմա-բաֆը իլէ պրատրան վէ տէվլէթ զա-ղէթատը տատա օրտուն։ Թ-ԹԻ-ԲԻ-նամ Ֆրանսըզ զաղէթատը գատատ պիր շէյ տէ եազամաղլար։ Իւրոթիգայա վէ ահվալը հաղբէյի ճիհանէ վագըֆ օրմագ արզուսինտէ օրան նիչէ Խալամ-լար։ էճնէպի զաղէթալէրինէ միւ-բատճատթ իթմէյէ մէճպուրը օրուպ, էճնէպի լիսանլարը թատսիլ իթմէք զահմէթինի տախի իհթիար իթմէքտէ տիրլէր։

Կէրէք էճնէպի վէ կէրէք թէպատ-տան օրան Խրիսթիյանլարա շու սօն կիւնլէրէ կէլինճէյէտէք, պազը քէն-տինի պիլմէզ Խալամլար թէրբաֆլընտան զուհուրա կէլէն հագգարատ վէ խու-սուսատ եիւզիւնտէն, տէվլէթ ազ միւշքիլաթա կիրիֆթար օրմատը, ազ թարզնէ վէ ազ թազմինատ վէրմէ-տի, պունլարը հէր զաղէթա պա-զըրա պազըրա եաղարգարը հալատ։ Օսմանը զաղէթալէրի քեամիլէն սիւ-քիւթ խաէրլէր վէ պէօյլէ պէօյլէ Խա-լամ ահալիսի պիր շէյտէն խատրատար

օրմայրպ զանն իտէր քի, իքի տէ՛հիր կէրիտէ տիր վէ ١٢٨٣ տէ եաշանան-լար զանն իտէրլէր քի ١٠٨٣ տէ եա-շայօրլար։

Պու պէօյլէ կիթտիքճէ, մազար-բաթքն կէրիսի ալընտաճաղը եօգ տուր։ Վէ Օսմանը զաղէթալէրի տախի մէս-տահլգատան վագ կէչիպ, տարբն վու-գուաթը սահիհէտէնի հէմ տարբլարը-նա պէյան իթմէտիքճէ, Խալամ տայի-մա ١٠٨٣ տէ պուլունտաճագ, վէ Խր-իսթիյան ١٢٨٣ տէ։ պազը զաղէ-թալէրտէն իշիթիրիզ քի, մուախա-րէն մագամը ճէլլէն նէզարէթը խա-ռիճիյէտէն, զաղէթա սէրպէսթիյէթի տայրէսի տահա զիատէ թէվսի գը-լընտաճագմը։ Խրիսթիյան զաղէթալէ-րի մէվճուտ նիզամատան տախի ֆէվ-գէլատէ միւթէշէքքիր տիրլէր։ Ամ-լահ վէրէտէ պարէմ պու տէֆա Օս-մանը զաղէթալէրի պու եէնի սէր-պէսթիյէթտէն խոթիֆատ խիպ, պու անէտէք սէթր իթմէյէ մէճպուր օրտուգլարը սահիհլիքլէրի պունատան պէօյլէ սէրբէսթ սէրբէսթ մէյսատա գէյմայա իհթիրազ իթմէյէյիպիզէ։

Պիզճէ նասրլ քի տէտիք միւլքիւ-միւզնէն միւհիմճ օրտուզու ըստա-հաթն էն էհէմմի վէ էնէքսէրի պու տուր։ եանի Խրիսթիյանլար քէնարի զաղէթալէրի իլէ նասրլ ահվալը բօլի-թիգայը ճիհանէ վագըֆ իսէ, Խալամ-լար տախի այնը տէրճէճէ քէնարի զաղէթալէրի իլէ եինէ օ ահվալէ թէ-մամը իլէ քէսպը վուգուֆ իթմէյինլէր, պիզլէր էօյլէ զանն իտէրիզ քի, պու եիւզտէն հուսուսու մէմուլ օրան մուհասէնաթ ճիւմլէսինէ ֆայիգ օ-լապիլիր։ վէ Խալամ տախի Խրիսթիյան գատար վագթն իճապ վէ բօլիթիգ-գասընա վագըֆ օրտուզու հալտէ օնա կէօրէ հարէքէթ իտիպ, միլլէթէյնին իմթիզաճը տահա զիատէ միւքին օ-լարագ, տէվլէթ պիր թագըմ զայէ-լէրտէն գուրթուլուր, միւլք վէ թէ-պատ մամուրլարը քէսպ իտէր վէ էճնէպի միւտախէլէսի բէյ տէր բէյ ֆագաթ քիւլլիյէն մահվ օրտուր։ պու-էֆքեարըմըզը Օսմանը զաղէթալէրի մուհարիրլէրինին միւթալաասընա խ-հալէ իտէրէք, պու պահը խիթամ իտէրիզ։

ԻՀԷԼԸ Իւրոբա։

Ամուսի Իւրոբա ահալիսինտէ հէ-նիզ բէք չօգ խոշնուտուզուգլար օրտուպ, պունճա զէմանատէն պէրու պու ահալիյէ վէրիլէն սէրբէսթիյէթ-լէր։ քէնարլէրինէ մրգարը քիֆայէ-

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ԳԱՂԱՓԱՐԸ

Հայրենիքի գաղափարը ամենանվիրական զգացումն է մարդու համար։ Դա նշանակում է ապրել ոչ միայն սեփական կյանքով, այլ նաև հոգալ ամբողջ ազգի ապագայի մասին։ Հայրենիքի գաղափարը ներառում է մշակույթ, լեզու, հավատք, հիշողություն, ավանդույթներ։ Դրանք ամենուրեք նույնն են։ Հայրենիքի գաղափարը ներառում է նաև պատասխանատվություն։ Հայրենասիրությունը չի նշանակում միայն գեղեցիկ խոսքեր։ Դա նշանակում է աշխատել, ուսանել, ստեղծագործել հանուն հայրենիքի։ Հայրենիքի գաղափարը ներառում է նաև հիշողություն։ Մենք չպետք է մոռանանք մեր նախնիների ավանդությունները։ Հայրենիքի գաղափարը ներառում է նաև ապագա։ Մենք պետք է մտածենք մեր երեխաների ապագայի մասին։ Հայրենիքի գաղափարը ներառում է նաև միասնություն։ Մենք բոլորս միասին ենք։ Հայրենիքի գաղափարը ներառում է նաև հանդուրժողականություն։ Մենք պետք է հարգենք միմյանց։ Հայրենիքի գաղափարը ներառում է նաև ինքնազարգացում։ Մենք պետք է զարգացնենք մեր կարողությունները։ Հայրենիքի գաղափարը ներառում է նաև ազատություն։ Մենք ազատ ենք։ Հայրենիքի գաղափարը ներառում է նաև պատասխանատվություն։ Մենք պատասխանատու ենք։ Հայրենիքի գաղափարը ներառում է նաև հավատք։ Մենք հավատում ենք։ Հայրենիքի գաղափարը ներառում է նաև հույս։ Մենք հույս ունենք։ Հայրենիքի գաղափարը ներառում է նաև սեր։ Մենք սիրում ենք։ Հայրենիքի գաղափարը ներառում է նաև հոգատարություն։ Մենք հոգում ենք։ Հայրենիքի գաղափարը ներառում է նաև ապագա։ Մենք ապագա ունենք։ Հայրենիքի գաղափարը ներառում է նաև միասնություն։ Մենք միասին ենք։ Հայրենիքի գաղափարը ներառում է նաև հանդուրժողականություն։ Մենք հանդուրժողական ենք։ Հայրենիքի գաղափարը ներառում է նաև ինքնազարգացում։ Մենք զարգանում ենք

Ի մահ տեառն Հօր Աբսէնի Կոմիտասայ Բագրատունեայ, Ի Մբսի. Թարեան Միաբանութենէ Սուրբ Ղազարու։

Այս ծովածոցիս մէջ, Մխիթար Աբբահօր հիմնադրած միաբանութեան նշանաւոր աշակերտներէն, հռչակաւոր և բազմահմուտ անձ մըն ալ իր մահկանացու կեանքը կնքեց Ի կղզին Սուրբ Ղազարու։

Ընդհանրապէս վերջերը ինք տասնը մէկ տարու պատանեակ մը ըլլալով նոյն միաբանութեան աշակերտ եղած էր, ու վաթսուն և վեց տարի կրօնաւորական և ուսումնական կեանք մը անցուցանելով, կատարեց այն արդիւնաւոր օրերուն թիւը, որոնց մեծ մասը Սուրբ Ղազարու կղզին անցուցանելով, մաս մըն ալ իբրև քարոզիչ Կոստանդնուպոլիս և ուրիշ տեղեր և մաս մըն ալ Հռոմ ու Խարիզ անցուցած էր իբրև անխոնջ հետազօտ աւանդից Հայկական գրականութեան։

Լոտ միաբան վկայութեան իւր կրօնակցած և իւր աղգայնոց, թէ իւր գիտութեանց և թէ իւր անվհատ աշխատութեանց, յետին եօթնն դարուց մէջ, ազգային հերձնակներէն ոչ քերթող մը և ոչ ալ հայագէտ մը իրեն հաւասարած է։ Լաւ մանաւանդ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ հայկապ հայրապետաց շարքերդ և հինգերորդ դարերուն վերատին ծագելուն գրեթէ ինք պատճառ եղած է, վասն զի նոյն երջանիկ ու ոսկի դարերու հեղինակութեանցը զմայլելով, ոչ միայն անձամբ անձին հայերէն գրականութեան անմահ գեղեցկութեան խորերը թափանցեց, այլ մէկը համառօտ, և նորաստեղծ մանկանց համար, և երկրորդը ընդարձակ և յաւաջադէմ աշակերտաց համար երկու ընտիր քերականութիւն ալ աշխատասիրելով, ասոնց վրայ աւելցուց իր արուեստ քերթողութեան ըստ աշխատասիրութիւնը որ կանոն հայկական տաղաչափութեան, և նոյն իսկ իր հաստատեր քերթուածները որ տպուած են յամին 1852. և Նոյա Լեռն ու Հայ ազգին նախահայր ու դիւցազն Հայկի, Ի քսան երգս բաժանեալ դիւցազներգութիւնը, ուր ամենագեղցիկ և ամենահիանալի արկածից նկարագրութիւնները, հայերէն լեզուին գեղեցկութիւնները նոր պայծառութեամբ մը երևան հանած են։

Իր Հայրենի լեզուէն Ի զատ, յունական, լատինական, իտալական ու գաղղիական լեզուաց ալ մեծ հմտութիւնուն ենալով, հին և նոր ամենահռչակ հեղինակաց արդիւնքները իր հայկական լեզուին թարգմանութեան մէջ մեծ յաջողութիւն ցուցուց։ Հոմերոսի Իլիական, Վիրգիլիոսի Պինդարոսի, Ողերգութիւնք Սոֆոկլի, Լաքինեայ ու Տիմոթեոսի Ճառք։

Վիրգիլիոս, Ովիտիոս, Կիկերոն, Կեսար, Աիլթոնի Դրախտ կորուսեալ, Պոսուէլի Դամբանականք, Հուկոնի Յիսուսի գերեզմանք, Աասիլեան, ևն. ևն։ Առանց խոսելու ուրիշ քանի մը մանր գրուածոցը վրայ, որոնք այնպիսի թարգմանութիւններ են ուր թարգմանիչը հեղինակի հետ մրցելով, շատ անգամ փորձուած բայց երբեք գլուխ չելած, այնպիսի նախամեծար հեղինակաց Հայկական լեզուին փոխադրութեան յաղթանակով ինքն միայն պակուած է։

Այսպիսի երկար շարք մը աշխատասիրութեանց թէ Ի թարգմանութեան և թէ Ի հեղինակութեան, մինչև իր կենաց 77երորդ տարին փոխանակ իր հանճարը իր մտաւորական կարողութիւնները նուազելու նա մանաւանդ կարծես թէ այս հռչակաւոր մարդուն միշտ նոր եռանդ և միշտ երիտասարդական աշխոյժ մը կուտար մինչև իր կենաց վերջին կէտը, յորմէ ինքարգելութեան կարճ հիւանդութեամբ մը զրկուեցաւ յանմահութեան սուգ բանասիրական դասուն։ Որով հետև իւր միաբանակիցները գերյարգելի անձ մը կորսնցուցին, իր հայրենակիցները իրենց զմայլեցուցիչը և հմուտը, իրենցմէ հմտագոյնը։ Նոյնպէս կրնան ալ կորսնցուց իր նախանձախնդիր քարոզիչը, որն որ այսօրվան օրս իր ծոցը կը հանգչի յստակ և հաստատուն հաւատով արդարոյն Թողով իր ամբիոնը աղքատիկ կղզւոյն դամբարանատան մէջ, բայց կենդանի մընալով միշտ իր հանճարոյն յիշատակարանը անոնց, ու ան անխոնջ աշխատութեանց մէջ, զորոնք երբեք չի խնայեց Ի վերականգնումն նախկին Հայ ազգին, մարդկային հանճարոյն պինդ երևելի արդիւնքները իր անոնման գրչովը իր ազգին ընծայելով Ի քաջալերութիւն։

Սատանէլու էֆէնտիմ . . . .

Հէր պիր նէֆսն մահալի ասլնէ. սինէ իրճա օլունմասը էմրի Իլահի իգթիզասընտան իտուկի քեռաֆֆէյի էպնայի սէպիլին թաստիգ իտէմէկի մէվատուէն իտուկինէ պինտէն իշթէ պու ճիւմլէտէն օլմագ իւզրէ թէրպիսէթ քէրտէսի օլսուզմուզ բէտէրիմիզ Հալէպլի օղլու Հաճի Յակոբ աղանին իշ պու սէնէյի մուպարէքէ չէհրի քեանուէնի սանիսինին եիկիրմի եէտինճի ճումա կիւնիւնտէ իսիթամը էնֆասը մատուտէսի ճիհէթլէ ազնմի տարը պէքա օլպադ եիկիրմի տօգուզունճու մուպարէք բազար կիւնիւ նաշընին տէֆն օրունտաճաղընը իլան իթմիշ իտիք. եէվմը մուպարէքէյի մէզքիւրիւն սատթ եէտիսինտէ միւթէվէֆանին ճէնտաղէսի իտանէսինտէն պիլ իսպատ ալայի այնէ իլէ գարիսէմիզ Սուրբ Աստուածածին քիլիսէսինէ կէօթիւրիւլիպ սէյյիտթընին ադիը իլէ զարիքի լիճճէի բահմէթ էտիսէսի պիլ իֆա Դուրու չէճմէ գապրիսթանընտա տէֆն օլունմուշտուր վէ պէօյլէ սէպէպի րիֆաթը վուճուտտուզ օլան պիր բէտէրի ալի գատրին զայպ օլունմասը նէ տիւշվար վէ էվլատէյնինէ մուճիպի էլէմիւեքտար օլտուզու թաֆսիլինտէն սարֆը նազար օլունմուշ տուր միւթէվէֆանին թարիխի վէլատէթի (1) պին եէտի եիւզ սէքսէն իւչ ունէսի օլուպ վագթի իրթիհալի մարէլ պէյան սէնէյի մէզքիւրտէ վուգուտ պուլմուշտուր քի թէմամ սէքսէն իւչ եաշընա վասլ օլմուշ վէ կէրչի միւթէվֆա սիննի չէյիտուխէթ բէսիտէ օլմուշ իսէտէ պէնտէնիզ տախի գըրգիւչ եաշամը թէճավիզ իթմիշ օլտուզման գուլլարը հագգընտա գըրգեաշընտա պիր բէտէրի միւհիմմէրէմին պաղթէթէն զայպ օլունմասը պու սէնավէրլերինի միւսթէղրէքի պահրի էսէֆ իթմիշ իսէ տէ միլլէթիմիզին իքի գլամընին քիւլլիյէթլու միւթէհայիզան վէ միւթէպէրանը էնտաֆան գարիյէմիզտէն վէ մահալի պահտէտէն ճէնտաղէ ալայընտա թէշրիֆ (2) վէ ղայրի մէմուլ թէճէմմիւէ բիտէթլէրի պու ապտի սիթայիշլէրինէ էզհէր ճիհէթ թաղիյէթ ու թէսելլի պահշ իտէրէք նահիրէյի տէրսունի շաքէրանէմ սու սէրբիսի ինթիֆա բէզիր իթմիշ օլմաղլէ հէման ճէնտաղ Բապը պի էնպաղ հապրէթլէրի պագրլէրէ թուլու էմր իլէ միւամիէր պույուրմասընին տուտաը զիպի մէգալէի շիւքրանիյէթ գրընմագտէ օլուզուզմըզին պէյանի սիրտ ու գաղղիական լեզուաց ալ մեծ հմտութիւնուն ենալով, հին և նոր ամենահռչակ հեղինակաց արդիւնքները իր հայկական լեզուին թարգմանութեան մէջ մեծ յաջողութիւն ցուցուց։ Հոմերոսի Իլիական, Վիրգիլիոսի Պինդարոսի, Ողերգութիւնք Սոֆոկլի, Լաքինեայ ու Տիմոթեոսի Ճառք։

Վիրգիլիոս, Ովիտիոս, Կիկերոն, Կեսար, Աիլթոնի Դրախտ կորուսեալ, Պոսուէլի Դամբանականք, Հուկոնի Յիսուսի գերեզմանք, Աասիլեան, ևն. ևն։ Առանց խոսելու ուրիշ քանի մը մանր գրուածոցը վրայ, որոնք այնպիսի թարգմանութիւններ են ուր թարգմանիչը հեղինակի հետ մրցելով, շատ անգամ փորձուած բայց երբեք գլուխ չելած, այնպիսի նախամեծար հեղինակաց Հայկական լեզուին փոխադրութեան յաղթանակով ինքն միայն պակուած է։

Այսպիսի երկար շարք մը աշխատասիրութեանց թէ Ի թարգմանութեան և թէ Ի հեղինակութեան, մինչև իր կենաց 77երորդ տարին փոխանակ իր հանճարը իր մտաւորական կարողութիւնները նուազելու նա մանաւանդ կարծես թէ այս հռչակաւոր մարդուն միշտ նոր եռանդ և միշտ երիտասարդական աշխոյժ մը կուտար մինչև իր կենաց վերջին կէտը, յորմէ ինքարգելութեան կարճ հիւանդութեամբ մը զրկուեցաւ յանմահութեան

(1) Պասթ ու պէյան գրընան Թարիխտէն միւբատ Թարիխի էզճէա խան մուհասէպան օլան զէ վաթէրին Թախտիշ էզնանէրինին Թահրիր օլունմասընտա պիր վէսիլէ առտ խլէսիկիմտէն պասի Թահշիյէ գրընը։

(2) Միւթէվէֆայի մումայիլէյնի գուրպիկէթ վէ սէխրիկէթ օլան Թաալիւգտիրընտան եալընը էքի հաֆիզլերի իզհարը բուի Թաղիյէթ զէմիքտա կէվշէրինէ մէվտաը տիկէր առտ իտիպ Թահշնէ գրընմըշ իսէ տէ շիմտիքի հալտէ Թաֆսիլտիրընտան սարֆը նազար գրընմըշ տը։ (Ֆէհֆիմ)

իլէ Թէշրիֆէ բաղկէթ պույուրան զէվաթէ մաա ֆամիլեա նէ տէրէճէ Թէշէքքիւր օլունճաղընտա պի հուզուր գալտրըղմըզընը պէյանի զրմնընտա իշ պու արիզէյի աճիզանէմըզընը ֆայիտէյի պի նիհայէ քէսպ օլունան զաղէթայի միւթէպէրէնիպ վասէթասը իլէ Թապ վէ նէշրինէ ինայէթ պույուրուլմասը պապընտա վէ հէր հալտէ էմրու իրատէ էֆէնտիմ հազրէթլէրինին տիր։

3 Հուլիս 1867

Օրթաքէյ

Յովհաննէս Հալէպեան

Լոպագ Ռում Խաթրիսի Ղրիզրիսս հազրէթլէրի, եէրմի ռէնէտէն պէրու Լինաուտ գարիյէսինտէ թէնհանէ չինի արամ իւ իսթիրահէթ իթմէքտէ օլտուզու հալտէ, պու տէֆա թէքրար Ռում միլլէթինէ Խաթրիգ ինթիխապ օլունարագ, կէչէն ճումա երթէսի կիւնիւ Յոհաննէր Խաթրիգիսընէսինէ նագլ իտուպ, ըէսմի բուհանէսի իչրա գըլընմըշ, վէ Պապը Լիվոն տախի ըէսմի վիզիթասընը կէրիպ, ախշամա սապահա ֆէրմանը ալնսի տախի տատր օլունճագ տը։

— Իրա՞գա Դէշէդէճ դիւ-տաուէ. պու սէրնամէ իլէ ախշամ Անթիթէօրինիւն միւթէնէվիյէսինտէ շու վէճն իլէ եաղընը տը։

Պահրը Հէզիզ սէվահիլինտէ, Պարֆէրուագ նամ շէհրտէ զուհուրա կէլէն վուգուաթը պուլնտան շէնտա մահ ագտէմ հիքեայէ իթմիշ իտիք. էլայէթտէ իսաթրտա գալմըշ տը։ պիր սէյիտի (բէյղամակէր սիրիրէսինտէն օլան պիր զաթ) եահուտինին պիրի թէբէլէյիպ զաթը մումայիլէյի պու տարպատան միւթէէսիրէն վէֆաթ իթմիշ իտի։ Պուլնուն իւզէրինէ Իսլամ կիւրուհի բիւր ամէշ օլուպ, մուգապէլէյի պիմիլ օլարագ եահուտիլէրին ճանընտա վէ էմրընա էբէյիճէ գառտ իթմիշլէր իտի։ Լաքին Իրան հիքիմէթի պու եիւզտէն մաղլում օլան եահուտիլէրէ մըգտարը քիֆայէ թազին վէ թարզկէ վէրմիշ իտի։ մուսիսիարէն ալնան իսապէրլէրէ նազարէն Իրան հիքիմէթի եալընը զ իսապաթ կէօրէն Եահուտիլէրէ թազվինաթ վերմէյէ գանաաթ իթմէյիպ քեռաֆֆէի եահուտի միլլէթինէ եէնիտէն օ գատտր իմթիազաթ վէ մուտֆիյաթ վերմիշ տիր քի, հէմէն հուգուգ վէ իմթիազաթ ճիհէթի իլէ Իսլամ ահալիսի իլէ միւսաւի օլմուշլար տը։

Լոյլէ զանն օլունուր քի, պու էանատէ Ազէմ քիպարլարընին մէլուֆ օլուսգլարը տատալէթ վէ մէտէնիյէթ եավաշ եավաշ Ազէմ միլլէթինին հէր սընրֆընա տախի սիրաէթ իսէրէք, եագընտա ճինսիյէթ վէ մէզհէպ պագընմայարագ հէր միլլէթտէն օլան ահալինին թէքմիլէն միւսաւաթ իւզրէ հուգուգլարը օլաճագ տը։

— Շուպաճընն 5 ինճի բազար ախշամը տատթ օնիքիտէ, Օտաւն գաբուսունտա, զուհուր իսէն հարիքատ գըրգ գատտար քէրէստէճի տիւքքեանը իլէ, օնպէշ գատտար սայրը տիւքքեան վէ մաղազա եանմըշ տը։

— Պաբրի քէօյիւնտէն եիւքլիւ պիր եէլքէնի մավլունա, հէր նասրլ իսէ տէվրիկպ, իլինտէ պուլունան պէշ քիշի տէնիկ տէօքիւմիշլէրիտէ, Պումգարու գայրգճըլարը աթիք միւթասարը իւզրէ, թէհլիքէյի միւշահատ իթտիքլէրինտէ, բիւղ կեարընը շիտտէթինէ պագմայարագ գայրգ տունասրպ, թէհլիքատ պուլունան մավլունա իւզէրինէ վարընճայատագ, մավլունաճրլարընն իւշիւնիւ գուրթարմըշլար իսէ տէ, տիկէր իքիսի պօղուլմուշլար տը։

— Յունվար 27 Թարիխի իլէ Բէօթահեա ճանիպինտէն Թէրաֆըմըզա շու վէճն իլէ եաղընը տը։

Միլէթիմիզին լուսաւորական գըսմընին մէրիսասը Ֆազլէթլու Յովսէփ սէվ սէրբիսկոպոս իլէ, միլէթը մէրգաւմէ խանէտանընտան Տաքէսեան Ստեփան ազա ճէնապէրի մէյանէլէրինտէ չէնտ սէնէտէն պէրու վուգուպուլան պէրուտէթ սէմերէսի օրան, պիր նշան մատոէսինտէն տօրաը, պիր Թագըմ ճիւհէրա Թագըմը չէհրի հաշին 18 ինճի չարշամպա կիւնիւ առաջնորդարանա կիտիպ, սէրբիսկոպոս հազրէթլէրինտէն անախտարընը խոսէյիպ, վէ պունտան ետպէ քէնտիսինի մէրիսասա Թանըմայաճագլարընը պէյան իթմէլէրինտէ, սէրբիսկոպոսու միւշարիէյհ տախի, պու մագուլէլերէ անախտար Թէսլիմ իտէմէյէճէյինի պէյան իթմէսի սրրատա, հէման միւշարիէյհէն սագալընա սարբընը, ապէսի լիսան իլէ հագգընտան կէլմէք էֆքեարընա չընդընաղընը սրրատա, ճանիպի հիւքիւմէթտէն չտուշ Լաղուպ աղա պիրքաչ նէֆէր զապթիյէ իլէ եէթիշէրէք, հազրը պուլունան պիր գաչ պիթարաֆ քիմէնէլէրիլէ, միւշարիէյհ սէրբիսկոպոսու խէրաս իտուպ, միւթէճասիր օլանրը տախի տէրատէթլէ մահպէսէ իլգա իլէմիշ իսէտէ, խուսուսու մէզքիւր էհէմիյէթ քէսպ իթմիշ օլուզուզունան, նրարֆ լէյլէ գատար գիյնուգալ վուգուպուլուպ, վէ տէօրթ կիւն սօղրա պաղը զէվաթըն իգատամ վէ իթիճասը իլէ սէրբիսկոպոսու միւշարիէյհ հազրէթլէրինի իսկեաթ իտէրէք մահսուսու մէրգումանըն ճիւնհալարընը աֆվ իթտիրէրէք խէրաս իթտիրմիշլէր տիր։

Իլէրիւտէ վուգուի հալ նէ կէօնէ օլուր իսկ եինէ թէրաֆընընդա պիլսիրբրգ։

Սուն Ռէլիգրաֆ Խաբէրլէրի։

Ռուսիա գրալը Պէլճիգա գըրալընա պիր մէկթիպ եազըպ քէնտիսինէ քէմալը հիւանիւ թէվէճճիւհ, վէ հիրնի հաճէթտէ մուավէնէթ տալխի վատ իթմիշ տիր։

— Ռուսիա տէվլէթի, Ֆիլէմէնք տէվլէթինտէ պիր թահրիրի հուտուտ մահրլուպ իթմիշ օլուզուզնատան, Ֆիլէմէնք պունու գապուլ իթմէյիպ, ճէնկէ հազըրլըգ կէօրէճէք տիր։

— Ալէմանիայի Շըմալի իչինտէ թէշքիլ օլունան իլք Խարլամէնթ մէճլիսի աչըմըշ տը, Ռուսիա գրալընա նազարէն, իլերիւտէ Ոէնուպի վէ Շըմալի Ալէմանիանընն պիր պիրի իլէ պիրլէշիպ իթթիհատ իսէճէյի մէմուլ տուր, պու պէօյլէ օլսուգտա, Ռուսիա տէվլէթի տախի Ալէմանիա իմբէրաթորլուզունու թահսիլ իսէճէք տէմէք տիր։

— Ամերիգատա Մէքսիգօ պէլտէսի մուհասէրէ հիւքմիւնէ տալընմըշ տը էնիր։

Կիրիտէն պիր պիրինէ մուխալիֆ խաբէրլէր կէլմէքտէ տիր։ Ամինատան կէլէն խաբէրլէր, տայիմա ճէնկէլէր վէ զօրպալարըն զալէպէսինի պէյան իսէրլէր, տօղրու Կիրիտէն կէլէնլէր իսէ, պունուն մուզայիրի զօրպալըզըն թէքմիլէն պասըլըպ, եալընըզ տաղլարտա պազը էճնէպիլէրին գալտընը պէյան իսէրլէր. հէր նէ հալի. սէ Սերվեր էֆէնտինին մէմուրիյէթի էրէյիճէ կէճիքտի, վէ պու թէրաֆա Կիրիտ տհալիսինտէն մուրախիտա մէմուրլար կէօնտէրիլէճէյինէ տայիր հէնիւզ հիչ պիր սահիհ հաբարտա եօք տուր։

— Վադրֆլարըն պիր թարղա միւլքէ թահվիլ օլաճաղը մատուէսի գարարլաշընընա, Ամերիգատ քէօյիւնտէ ճամինին իթթիհասլինտէ, պիր գահվէտէն աթէշ զուհուր իսէրէք, մէզքիւր գահվէիլէ իքիսէ եալը եանարագ պասթըրըլմըշ տը։

գում խանէտանընտան Տաքէսեան Ստեփան ազա ճէնապէրի մէյանէլէրինտէ չէնտ սէնէտէն պէրու վուգուպուլան պէրուտէթ սէմերէսի օրան, պիր նշան մատոէսինտէն տօրաը, պիր Թագըմ ճիւհէրա Թագըմը չէհրի հաշին 18 ինճի չարշամպա կիւնիւ առաջնորդարանա կիտիպ, սէրբիսկոպոս հազրէթլէրինտէն անախտարընը խոսէյիպ, վէ պունտան ետպէ քէնտիսինի մէրիսասա Թանըմայաճագլարընը պէյան իթմէլէրինտէ, սէրբիսկոպոսու միւշարիէյհ տախի, պու մագուլէլերէ անախտար Թէսլիմ իտէմէյէճէյինի պէյան իթմէսի սրրատա, հէման միւշարիէյհէն սագալընա սարբընը, ապէսի լիսան իլէ հագգընտան կէլմէք էֆքեարընա չընդընաղընը սրրատա, ճանիպի հիւքիւմէթտէն չտուշ Լաղուպ աղա պիրքաչ նէֆէր զապթիյէ իլէ եէթիշէրէք, հազրը պուլունան պիր գաչ պիթարաֆ քիմէնէլէրիլէ, միւշարիէյհ սէրբիսկոպոսու խէրաս իտուպ, միւթէճասիր օլանրը տախի տէրատէթլէ մահպէսէ իլգա իլէմիշ իսէտէ, խուսուսու մէզքիւր էհէմիյէթ քէսպ իթմիշ օլուզուզունան, նրարֆ լէյլէ գատար գիյնուգալ վուգուպուլուպ, վէ տէօրթ կիւն սօղրա պաղը զէվաթըն իգատամ վէ իթիճասը իլէ սէրբիսկոպոսու միւշարիէյհ հազրէթլէրինի իսկեաթ իտէրէք մահսուսու մէրգումանըն ճիւնհալարընը աֆվ իթտիրէրէք խէրաս իթտիրմիշլէր տիր։

Իլէրիւտէ վուգուի հալ նէ կէօնէ օլուր իսկ եինէ թէրաֆընընդա պիլսիրբրգ։

Կիրիտէն պիր պիրինէ մուխալիֆ խաբէրլէր կէլմէքտէ տիր։ Ամինատան կէլէն խաբէրլէր, տայիմա ճէնկէլէր վէ զօրպալարըն զալէպէսինի պէյան իսէրլէր, տօղրու Կիրիտէն կէլէնլէր իսէ, պունուն մուզայիրի զօրպալըզըն թէքմիլէն պասըլըպ, եալընըզ տաղլարտա պազը էճնէպիլէրին գալտընը պէյան իսէրլէր. հէր նէ հալի. սէ Սերվեր էֆէնտինին մէմուրիյէթի էրէյիճէ կէճիքտի, վէ պու թէրաֆա Կիրիտ տհալիսինտէն մուրախիտա մէմուրլար կէօնտէրիլէճէյինէ տայիր հէնիւզ հիչ պիր սահիհ հաբարտա եօք տուր։

— Վադրֆլարըն պիր թարղա միւլքէ թահվիլ օլաճաղը մատուէսի գարարլաշընընա, Ամերիգատ քէօյիւնտէ ճամինին իթթիհասլինտէ, պիր գահվէտէն աթէշ զուհուր իսէրէք, մէզքիւր գահվէիլէ իքիսէ եալը եանարագ պասթըրըլմըշ տը։

ԱՐՇԱՄԱՐՏՈՒՆՔՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ԳԻՆԸ 15 ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿՈՊԵԿ։

ԲԵՖՍՏՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՋՆԱՅՈՒ

ԲԵՖՍՏՈՒԹՅԱՆ ԽՍՐ ԱՆՏԵՍԱԼԻԿԻ

ԱՍՏԱՆԻ. Բանալուտ օրեր Ցախոր տար։
ԱՄԵՐԻԿԱ. Գոլորշանավ Ցրոնի վրայ Լիսաբոնի մոտ։
ԱՆԳԼԻԱ. Ֆրանսիական Ցամաքային Կոմիսիան։
ԳԵՐՄԱՆԻԱ. Ֆրանսիական Ցամաքային Կոմիսիան։
ԴԱՆԻԱ. Ֆրանսիական Ցամաքային Կոմիսիան։
ԻՍՊԱՆԻԱ. Ֆրանսիական Ցամաքային Կոմիսիան։
ԻՏԱԼԻԱ. Ֆրանսիական Ցամաքային Կոմիսիան։
ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ. Ֆրանսիական Ցամաքային Կոմիսիան։
ՖՐԱՆՍԻԱ. Ֆրանսիական Ցամաքային Կոմիսիան։
ՀՈԼԱՆԴԻԱ. Ֆրանսիական Ցամաքային Կոմիսիան։
ՇՎԵՅԱՐԱՆ. Ֆրանսիական Ցամաքային Կոմիսիան։
ՍԱՍՍԱՆԻԱ